

RIIHIMÄEN KESTÄVÄN
KEHITYKSEN OHJELMA
1997 - 2000

II Ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet

**RIIHIMÄEN KESTÄVÄN
KEHITYKSEN OHJELMA
1997- 2000
LOCAL AGENDA 21**

II Ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet

kestävän kehityksen toimikunta 21.1.97, 14.5.97
kaupungin hallitus 2.6.97
kaupunginvaltuusto 9.6.97

ESIPUHE

Riihimäen kaupunki on liittynyt kansainväliseen kestävän kehityksen kampanjaan allekirjoittamalla Aalborgin sopimuksen keväällä 1994. Riihimäki sitoutui tällöin laatimaan kestävän kehityksen ohjelman eli Riihimäen Local Agenda 21- ohjelman vuoden 1996 loppuun mennessä.

Suomen monissa kunnissa laaditaan parhaillaan näitä ohjelmia. Valmisteluprosessi vaihtelee kunnan sisäisen ympäristöohjelman valmistelusta laajaan kansalaisosallistumiseen.

Riihimäellä prosessissa on haettu yhteistyötä kansalaisjärjestöjen kanssa.

Riihimäen kestävän kehityksen ohjelmaan on koottu työn aikana hahmottuneita kestävän kehityksen tavoitteita ja toimenpiteitä. Osa tavoitteista ja toimenpiteistä on kaupungin hallintokuntien esittämiä, osa on tullut esiin tilaisuuksissa yhteistyöryhmien kanssa.

Tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset on kirjattu ylös lähes siinä muodossa kuin ne esitettiin työryhmissä. Mukana on hyvinkin pieniä ideoita ja toisaalta laajoja projekteja. Juuri tästä syystä Riihimäen kestävän kehityksen ohjelma ei ole kaiken kattava. Sen tarkoituksena on ollut koota yhteen eri tahoja miettimään perustavoitteita ja keinoja kestäväälle kehitykselle Riihimäellä. Moni keskeinen taho ei ole vielä mukana.

Etenkin sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyuden sekä talouden ja ympäristön kytkentöjen pohdinta on vasta alussa ja siksi toimenpiteiltäänkin vielä varsin hahmottumaton.

Tärkeää onkin, että uusia sidosryhmiä omine tavoitteineen ja toimenpiteineen tulee mukaan jatkotyöhön.

Riihimäellä 27.2.1997

Marja Lukkaroinen
Kestävän kehityksen
toimikunnan puheenjohtaja

Kaisu Anttonen-Heikkilä
toimikunnan sihteeri

Sisällysluettelo

3. RIIHIMÄEN KESTÄVÄN KEHITYKSEN OHJELMA - tavoitteita ja toimenpiteitä vuosina 1997-2000	14
3.1. Luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvarojen turvaaminen ja edistäminen Nykytila Riihimäellä	15
RIIHIMÄEN KAUPUNGIN TAVOITTEET kaupungin eri hallintokuntien ehdottamia toimenpiteitä	16
3.1.1. Luonnon monimuotoisuus ja arvokkaat luontokohteet	16
3.1.2. Vantaanjoki	16
3.1.3. Viheralueet	17
3.1.4 Pohjavesi	17
YHTEISTYÖTAHOJEN LUONNON MONIMUOTOISUUTTA TUKEVAT TAVOITTEET JA TOIMENPITEET	17
3.2. Ekologisten prosessien toiminnan turvaaminen	18
3.2.1. Ympäristövahingot ja riskien hallinta Nykytila Riihimäellä	18
RIIHIMÄEN KAUPUNGIN TAVOITTEITA YMPÄRISTÖASIOIDEN JA YMPÄRISTÖRISKIEN HALLINNASSA Kaupungin eri hallintokuntien ehdottamia toimenpiteitä	19
YHTEISTYÖTAHOJEN ESITTÄMIÄ YMPÄRISTÖRISKIEN HALLINTAA TUKEVIA TAVOITTEITA JA TOIMENPITEITÄ	21
3.2.2. Energiansäästö Nykytila Riihimäellä	22
RIIHIMÄEN KAUPUNGIN ENERGIANSÄÄSTÄTAVOITTEITA Kaupungin eri hallintokuntien ehdottamia toimenpiteitä	23
YHTEISTYÖTAHOJEN EHDOTTAMIA ENERGIANSÄÄSTÖÄ TUKEVIA TAVOITTEITA JA TOIMENPITEITÄ	23
3.2.3. Kuluttajan valinnat Nykytila Riihimäellä	24
RIIHIMÄEN KAUPUNGIN KULUTTAJAN SÄÄSTÄVIÄ VALINTOJA TUKEVIA TAVOITTEITA Kaupungin eri hallintokuntien esittämiä toimenpiteitä	25
YHTEISTYÖTAHOJEN KULUTTAJAN VALINTOJA TUKEVIA TAVOITTEITA JA TOIMENPITEITÄ	26

3.3. Kestävän kehityksen tietous	27
3.3.1. Ympäristökasvatus ja -valistus Nykytila Riihimäellä	
RIIHIMÄEN KAUPUNGIN TAVOITTEET KESTÄVÄN KEHITYKSEN TIETOUDEN LISÄÄMISEKSI Kaupungin eri hallintokuntien ehdottamia toimenpiteitä	28
YHTEISTYÖTAHOJEN YMPÄRISTÖKASVATUSTA TUKEVAT TAVOITTEET	
3.3.2. Kansainvälistyminen Nykytila Riihimäellä	31
RIIHIMÄEN KAUPUNGIN TAVOITTEET KANSAINVÄLISTYMISEN LISÄÄMISEKSI Kaupungin eri hallintokuntien ehdottamia toimenpiteitä	32
YHTEISTYÖTAHOJEN KANSAINVÄLISTYMISTÄ TUKEVAT TAVOITTEET	32
3.4. Kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävä kaupunkiperusrakenne	33
3.4.1. Perusturva ja perusoikeudet Nykytila Riihimäellä	33
3.4.2. Tasa-arvoiset osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet Nykytila Riihimäellä	34
RIIHIMÄEN KAUPUNGIN TAVOITTEITA ASUKKAIDEN OSALLISTUMISMAHDOLLISUUKSIEN LISÄÄMISEKSI Kaupungin eri hallintokuntien ehdottamia toimenpiteitä	35
3.5. Ympäristön ja talouden kytkennät Nykytila Riihimäellä	36
RIIHIMÄEN KAUPUNGIN TAVOITTEITA JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSET TEEMASTA	36
4. OHJELMAN SEURANTA JA KESTÄVÄN KEHITYKSEN PROSESSIN JATKUMINEN	37

3. RIIHIMÄEN KESTÄVÄN KEHITYKSEN OHJELMA

- tavoitteet ja toimenpiteitä vuosina 1997-2000

Edellä on kuvattu prosessia, jolla Riihimäellä on aloitettu kestävään kehitykseen tähtäävä yhteistyö kaupungin hallinnon ja sen yhteistyöta-
hojen kesken.

Seuraavassa on esitelty työn aikana hahmottu-
neita kestäväen kehityksen tavoitteita ja toimenpi-
teitä. Osa tavoitteista ja toimenpiteistä on kau-
pungin hallintokuntien esittämiä, osa on tullut
esiin tilaisuuksissa yhteistyöryhmien kanssa.

Yhteistyötilaisuuksiin kutsuttiin osallistumaan
riihimäkeläisiä järjestöjä ja yrityksiä, lista tähän
mnessä työhön osallistuneista on ohjelman
liitteenä

Tavoitteet on kirjattu ylös lähes siinä muodossa
kuin ne esitettiin työryhmissä. Mukana on
hyvinkin pieniä ideoita ja toisaalta laajoja pro-
jekteja.

Ohjelma ei ole kaiken kattava eikä lopullinen.
Sen tarkoituksena on ollut yhteen eri
tahoja miettimään perustavoitteita ja keinoja
kestävälle kehitykselle Riihimäellä. Moni keskei-
nen taho ei ole vielä mukana.

Sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyuden mieltä-
minen ja niveltäminen kiinteäksi osaksi koko
kaupungin kestävää kehitystä on jatkossa
tärkeää.

Talouden ja ympäristön kytkentöjen pohdinta
on täysin alussa ja siksi toimenpiteiltään vielä
varsin hahmottomaton

Tärkeää onkin, että uusia sidosryhmiä omine
tavoitteineen ja toimenpiteineen tulee mukaan
jatkossa. Eko-Riihimäki - projekti päättyi vuoden
1996 lopussa, mutta kestäväen kehityksen
prosessi jatkuu ja laajenee.

3.1.

Luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvarojen turvaaminen ja edistäminen

YK:n luonnon monimuotoisuutta koskevan, ns. biodiversiteettisopimuksen periaatteiden mukaisesti myös kunnan on oltava selvillä alueensa luonnon monimuotoisuudesta ja otettava se läpäisyperiaatteella päätöksissään huomioon.

Kunnat ovat luonnon monimuotoisuuden suoje- luun ja kestävään käyttöön liittyvän kansa- laisosallistumisen sekä valistus- ja opetustyön tärkein taso. Kunnissa toimivien lukuisten kansalaisjärjestöjen osuus on tässä työssä tärkeä. Kotikunnan luonnon ja sen erikoispiirteiden tuntemuksen opetus koulujen opetusohjelmissa on tärkeää. Myös luontoharrastajia voidaan ohjata ja kannustaa luonnon seurantaan ja kartoitukseen.

Luonnonvarojen säästeliäs käyttö on yksi kes- tävän kehityksen perustavoitteista. Uusiutu- mattomia luonnonvaroja pitäisi käyttää niin, että tulevien sukupolvien elinmahdollisuudet eivät vaarannu. Kulutuksen väheneminen näkyisi päästöjen ja jätteiden määrän vähenemisenä.

Myös taajamien viheralueiden vaihtelevuuden ja hoitotason ja -menetelmien merkitys luonnon- suojelussa jää usein vähälle huomiolle. Luonnon monimuotoisuuden sekä ihmisten viihtyvyyden ja terveyden, kulttuuriarvojen ja ympäristökasva- tuksen kannalta olisi kuitenkin tärkeää hoitaa ja vaalia monipuolista luontoa ihmisten lähimmässä elinympäristössä.

Nykytila Riihimäellä

Riihimäen arvokkaimpia yksittäisiä luontokoh- teita on kartoitettu mutta analyysi eri luontotyypp- pien esiintymisestä puuttuu, samoin puuttuu analyysi mm. kaupungin omistamien metsien ikärakenteesta ja metsätyypeistä luonnon moni- muotoisuuden kannalta sekä hoitotoimenpi- teiden vaikutuksesta

Riihimäen yleiskaava on ehdotusvaiheessa, yleiskaavatyössä on pyritty arvioimaan kaavan ympäristövaikutuksia. Tavoitteena on ollut kes- keisen rakennetun alueen tiivistäminen Riihimäen pohjavesialueitten riskien kartoitus kaipaa vielä lisäselvitystä. Herajoen pohjavesi- alueen maankäyttöä mietitään jatkotyössä

Vantaanjoki valuma-alueineen on tärkeä luon- nonelementti Riihimäellä. Joen vedenlaatua seuraa Vantaanjoen vesiensuojeluyhdistys, joen ja sen ympäristön hyödyntämisestä mm. virkistyskäyttöön käydään keskustelua

Koulujen opetuksessa lähiluontokohteet ovat tärkeitä ja luontopolkuja on toivottu rakennetta- van lisää.

Luonnonsuojelu- ja luonnonvirkistyskäyttöyk- distykset ovat Riihimäellä vireitä ja aloitteellisia sekä yhteistyöhaluisia

**RIIHIMÄEN KAUPUNGIN
TAVOITTEET LUONNON MONIMUOTOISUUDEN
JA LUONNONVAROJEN TURVAAMISEKSI
JA EDISTÄMISEKSI**

Kaupungin eri hallintokuntien ehdottamia toimenpiteitä:

3.1.1. Luonnon monimuotoisuus ja arvokkaat luontokohteet

* Riihimäen luontotyytit kartoitetaan monimuotoisuuden näkökulmasta

**vastuu toteutuksesta: ympäristön-
suojeluyksikkö yhteistyötahoineen**

* Luontokokonaisuuksien kartoitus ja käytön tavoitteiden asettaminen aloitetaan laajassa yhteistyössä, jossa ovat mukana maanomistajat ja alueiden käyttäjät

**vastuu toteutuksesta: maankäytön
palvelukeskus yhteistyötahoineen**

* Hatlamminsuo suojelua selvitetään maanomistajien kanssa yhteistyössä. Suolle rakennetaan luontopolku.

**vastuu toteutuksesta: ympäristön-
suojeluyksikkö yhteistyötahoineen**

* Paalijoen kanjonin sekä muiden suojelua tarvitsevien alueiden suojelutapoja selvitetään

**vastuu toteutuksesta: maankäytön
palvelukeskus ja ympäristönsuojeluyksikkö yhteistyötahoineen**

* Kaupungin metsäsuunnitelma arvioidaan luonnon monimuotoisuuden kannalta

**vastuu toteutuksesta: maankäytön
palvelukeskus yhteistyötahoineen**

* Kaupungin maisemaselvityksen/maisemasuunnitelman teko jatkuu.

**vastuu toteutuksesta: maankäytön
palvelukeskus**

3.1.2. Vantaanjoki

* Vantaanjoesta tehdään valuma-alueetarkastelujoen moninaiskäytön suunnittelun pohjaksi

**vastuu toteutuksesta: maankäytön
palvelukeskus ja ympäristönsuojeluyksikkö yhteistyötahoineen**

* Vantaanjokivarteen suunnitellaan ulkoilureittejä.

**vastuu toteutuksesta: maankäytön
palvelukeskus ja kulttuuri- ja vapaa-
aikakeskus yhteistyötahoineen**

* Vantaanjoen kunnostussuunnittelu aloitetaan.

**vastuu toteutuksesta: Uudenmaan
liitto yhteistyötahoineen, Riihimäen
kaupunki**

* Ympäristöprojektina hoidetaan ja kunnostetaan Vantaanjoen ympäristöä

**vastuu toteutuksesta: kaupungin
puistotoimi yhteistyössä nuorten
työpajaprojektin kanssa**

* Arolampi kyläyhteisöineen on sekä kulttuurisen että luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä kohde. Lammen tulevaisuutta ja kunnostusta selvitetään asukkaiden ja maanomistajien kanssa.

**vastuu toteutuksesta: Tekninen
palvelukeskus ja ympäristönsuojeluyksikkö yhteistyötahoineen**

* Vantaanjoen ilmakuvista ym. materiaalista kootaan näyttely.

**vastuu toteutuksesta: ympäristön-
suojeluyksikkö**

3.1.3. Viheralueet

Myös keskeisillä kaupunkialueilla ja puistoissa edistetään luonnon monimuotoisuutta. Puistojen ja viheralueiden hoidossa luonnon monimuotoisuutta voidaan mm. hoitomenetelmien valinnalla edistää. Luontokohteiden ja viheralueiden pitäisi olla helposti käyttäjien tavoitettavissa.

* Teemapuistoja perustetaan edelleen: sammalpuisto Korttionmäkeen rakennetaan ja Jupalan lammen kunnostussuunnittelu alkaa.

vastuu toteutuksesta: tekninen ja maankäytön palvelukeskus yhteistyötahoineen

* Urheilupuiston ja rautatienpuiston hoitosuunnitelmat laaditaan.

vastuu toteutuksesta: maankäytön palvelukeskus, puistotoimi ja ympäristönsuojeluyksikkö yhteistyötahoineen

* Luontopolut suunnitellaan ja toteutetaan Riuttaan ja Hatlamminsuolle.

vastuu toteutuksesta: ympäristönsuojeluyksikkö yhteistyötahoineen

* Peltosaaren kosteikon käyttöä virkistys- ja ympäristökasvatuskohteena kehitetään

vastuu toteutuksesta: tekninen palvelukeskus yhteistyössä Riihimäen seudun luonnonsuojeluyhdistyksen kanssa

3.1.4. Pohjavesi

* Herajoen pohjavesialueen likaantumiseriskit kartoitetaan suojelusuunnitelman pohjalta ja tarvittavista toimenpiteistä päätetään

vastuu toteutuksesta: ympäristönsuojeluyksikkö ja vesi- ja viemärlaitos yhteistyötahoineen

* Herajoen pohjavesialueen maankäyttöä suunnitellaan yhteistyöryhmässä, myös II ja III pohjavesialueet tutkitaan ja tarvittavista suojelutoimenpiteistä päätetään

vastuu toteutuksesta: Hämeen ympäristökeskus, ympäristönsuojeluyksikkö, maankäytön palvelukeskus, vesi- ja viemärlaitos

YHTEISTYÖTAHOJEN LUONNON MONIMUOTOISUUTTA TUKEVAT TAVOITTEET JA TOIMENPITEET:

*Järjestetään kalastustempauksia
Toteuttaja: kalastuskunnat*

*Laaditaan kalataloudellinen suunnitelma.
Toteuttajat: Perhokalastajat, Uudenmaan ympäristökeskus*

*Järjestetään luontoharrastuskerho nuorille.
Toteuttajat: Riihimäen seudun luonnonsuojeluyhdistys, kaupungin tuella*

*Riihimäen nimikkolajit nimetään.
Toteuttaja: luontokerhot*

*Järjestetään luontoretkiä.
Toteuttajat: Riihimäen seudun luonnonsuojeluyhdistys, Hirvijärven suojeluyhdistys*

*Ulkoilutapahtumien yhteydessä tuodaan esille luonnonarvoja.
Toteuttajat: Riihimäen seudun luonnonsuojeluyhdistys yhteistyössä ulkoilutapahtumien järjestäjien kanssa*

*Järjestetään luontopolkuja ja vaellusreittejä, kiireellisimpänä Peltosaaren kosteikko.
Toteuttaja: Riihimäen seudun luonnonsuojeluyhdistys*

*Järjestetään Vantaanjokitempaus kalastusharrastajien kanssa.
Toteuttaja: Riihimäen seudun luonnonsuojeluyhdistys, kalastusharrastajat*

*Riihimäen varuskunnan rakentamisessa ja ympäristönhoidossa vaalitaan historiallisia ominaisuuksia ja luonnon monimuotoisuutta (ns. hallittu hoitamattomuus). Eläimistön elinolosuhteita vähintään säilytetään.
Toteuttaja: Riihimäen varuskunta*

**Suomen metsästysmuseon yhteyteen on suunnitteilla eräluontopolku
Toteuttaja: Suomen metsästysmuseoyhdistys**

TOIVE:
Luontopolkuja ja reittikartastoja tarvitaan reiteistä pitkin Vantaanjoen vartta, Usmista Paalijoen kanjoniin ja Arolammelle. Hatlammin suon polkuja pitäisi paremmin viitoittaa, ja kosteimpia paikkoja varustaa pitkospuilla.

3.2.

Ekologisten prosessien toiminnan turvaaminen

Viranomaisvalvonnassa painotetaan erityisesti tiedonjakoa, neuvontaa ja ohjausta pienyritysten ympäristöasioissa.

Luonnonprosesseilla on kykyä kohdata ulkoa tulevia häiriöitä, ne voivat myös palautua ennalleen häiriöistä huolimatta. Luonnon vastustuskyky ja palautuvuus riippuvat luonnon toiminnalle välttämättömien perusedellytysten pysyvyydestä ja luonnon monimuotoisuudesta. Maailmanlaajuisesti pahimpana, luonnontointoja uhkaavana ympäristömuutoksena pidetään ilmastonmuutosta.

Kaikki inhimillinen toiminta vaikuttaa luonnonprosesseihin tai luonnon monimuotoisuuteen, mutta tuotannollisessa toiminnassa vaikutukset ovat suurimmat. Riihimäellä on keskeiseksi asioksi koettu ympäristövahinkojen ja riskien hallinta sekä ympäristöasioiden hallinta tuotantoelämässä.

3.2.1 Ympäristövahingot ja riskien hallinta, ympäristöasioiden hallinta tuotantoelämässä

Ympäristöasioiden hallintajärjestelmät ja ympäristöauditoinnit ovat systemaattinen tapa lähestyä ympäristönsuojelun kehittämistä yrityksissä, parantaa tiedonsaantia ja vähentää yritysten aiheuttamia ympäristöongelmia. Yrityksen tai tuotantolaitoksen ympäristöasioiden hallintajärjestelmän avulla pyritään vaikuttamaan koko tuotantojärjestelmään ja sen toimintaan.

Vapaaehtoisten ympäristöasioiden hallintajärjestelmien käyttöönotto täydentää yhä useammin hallinnollista, lakeihin perustuvaa viranomaisohjausta ja taloudellista ohjausta. Ympäristöasioiden hallintajärjestelmät on luotu isoja tuotantolaitoksia ajatellen, mutta myös pienille ja keskisuurille yrityksille on jo soveltamisohjeita olemassa.

Nykytila Riihimäellä

Riihimäellä on EKO 2000 -projektin yhteydessä on tarjottu erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille koulutusta ympäristöasioissa.

Eco -management -projektissa Hyvinkään-Riihimäen aikuiskoulutuskeskuksessa koulutetaan yritysten henkilöstöä ympäristöhallintajärjestelmien toteuttajiksi.

Isommissa yrityksissä ympäristöhallintajärjestelmät on jo laadittu tai ovat tekeillä.

Kaupungin viemärlaitoksen ja teollisuuslaitosten välisiä teollisuusjätevesisopimuksia tarkistetaan ja uusitaan riskianalyyysien pohjalta kaupungin jäteveden puhdistamon toiminnan häiriöttömän toiminnan turvaamiseksi.

RIIHIMÄEN KAUPUNGIN TAVOITTEITA YMPÄRISTÖRISKIEN HALLINNASSA

Kaupungin eri hallintokuntien ehdottamia toimenpiteitä:

Ennaltaehkäistään ympäristöriskejä

* maankäytönsuunnittelussa käytetään ympäristövaikutusten arviointia päätösten tukena

vastuu toteutuksesta: maankäytön palvelukeskus

* kunnallistekniikan suunnittelussa ja rakentamisessa kehitetään ympäristövaikutusten arviointia

vastuu toteutuksesta: tekninen palvelukeskus

* kunnallisteknisen rakentamisen ylijäämämaita sijoitetaan melu- ja maisemavalleiksi

vastuu toteutuksesta: tekninen palvelukeskus

Viranomaisten yhteistyötä ja varautumista äkillisiin ympäristöonnettomuuksiin parannetaan

* Ratapihan osalta tehdään ympäristöriskikartoitus.

vastuu toteutuksesta: VR ja ympäristönsuojelu- ja kemikaaliviranomaiset

* Hälytyskaaviot korjataan ajantasaisiksi.

vastuu toteutuksesta: teollisuuslaitokset ja viranomaiset

* Järjestetään yhteistä ympäristöriskien hallintaan liittyvää koulutusta eri viranomaisille.

vastuu toteutuksesta: ympäristönsuojeluyksikkö yhteistyöviranomaisineen

* Kemikaalikuljetusten valvontaa ja reittejä parannetaan.

vastuu toteutuksesta: poliisi yhteistyössä kemikaali- ja ympäristönsuojeluviranomaisten kanssa

* Teollisuusjättesopimuksiin ja teollisuusjätevesiin liittyvää valvontaa tehostetaan.

vastuu toteutuksesta: vesi- ja viemärlaitos yhteistyössä ympäristönsuojeluyksikön kanssa

Ympäristöriskien arviointia parannetaan laitoksissa

Viranomaisneuvonnan, tiedotuksen sekä kemikaali- ja ympäristönsuojelun yhteistarkastuksien avulla voidaan parantaa laitosten ympäristöriskien arviointia.

* Ympäristöhallintajärjestelmät pyritään tekemään laitoksille tutuiksi.

vastuu toteutuksesta: ympäristönsuojeluyksikkö

* Järjestetään uimaveden puhtauskampanja uimalassa alkuvuodesta 1996 ja alkusyksystä.

vastuu toteutuksesta: kulttuuri- ja vapaa-aikakeskus, laitospalvelut

* Kloorinsyöttöä vähennetään uimalassa likaisuuskuormaa pienentämällä.

vastuu toteutuksesta: kulttuuri- ja vapaa-aikakeskus, laitospalvelut

* Laaditaan suunnitelma kloorivuotojen toteuttamiseksi uimahallissa.

vastuu toteutuksesta: kulttuuri- ja vapaa-aikakeskus, laitospalvelut

* Teollisuusjätevesien riskianalyysit vaaditaan teollisuuslaitoksilta.

vastuu toteutuksesta: vesi- ja viemärlaitos yhteistyössä ympäristönsuojeluyksikön kanssa

Annetaan asiantuntevaa viranomaisneuvontaa tuotantolaitoksille

Vähitellen tapahtuvien ympäristövahinkojen havaitseminen on vaikeaa, ympäristölle vaarattomina pidettyjen kemikaalien aiheuttamat vahingot esimerkiksi suurina pitoisuuksina onnettomuustilanteissa on usein tiedostamaton riski

- * Toimialakohtaisia ympäristönsuojeluohjeita laaditaan neuvonnan tarpeisiin.
- * Tehdään useiden viranomaisten yhteistarkastuksia
- * Palaviin nesteiden ja kemikaalien säilytyksen aiheuttaman pohjavesien pilaantumisen riskin pienentämiseksi tehostetaan neuvontaa ja valistusta
- * Ympäristönsuojelun viranomaistyöstä tiedotetaan tehokkaasti viestimien välityksellä sekä kohderyhmittäin.

vastuu toteutuksesta: ympäristönsuojeluyksikkö, kemikaaliviranomaiset sekä pelastuslaitos yhteistyössä

Tiedottamista kuntalaisille tehostetaan

- * Tiedotetaan kotitalouksille vahingollisista aineista ja ongelmajätteiden käsittelystä.

vastuu toteutuksesta: ympäristönsuojelu- ja kemikaaliviranomaiset, Kiertokapula Oy

- * Kuntalaisten tietoisuutta ympäristöriskeistä lisätään aktiivisen tiedottamisen avulla: luennot, vierailut oppilaitoksissa ja teollisuudessa, tapahtumapäiviin osallistuminen, sekä tiedotusviestimissä

vastuu toteutuksesta: terveysvalvontaviranomaiset, ympäristönsuojeluyksikkö

- * Yhteistyötä koululaitoksen ja yritysten välillä tehostetaan, myös ympäristöasioissa

vastuu toteutuksesta: koulut

- * Kirjaston aineistovalinnoissa otetaan ympäristövahingot ja ympäristöasioiden hallinta -teema huomioon.

vastuu toteutuksesta: kaupunginkirjasto

- * Kouluissa järjestetään vuosittain katastrofi-harjoituksia.

vastuu toteutuksesta: koulut

- * Suunnitellaan kirjastoon eri yritysten yhteisnäyttely, jossa tutustutetaan riihimäkeläisiä yritysten toimintaan, voidaan vähentää epätietoisuutta ja mielikuvia, jotka eivät aina vastaa todellisuutta.

Vastuu toteutuksesta: kirjasto, yritykset ja ympäristönsuojeluyksikkö yhteistyössä

YHTEISTYÖTAHOJEN ESITTÄMIÄ YMPÄRIS- TÖRISKIEN HALLINTAA TUKEVIA TAVOIT- TEITA JA TOIMENPITEITÄ

*Pienten ja keskisuurten yritysten ympäristöhal-
lintajärjestelmistä järjestetään koulutusta*

Toteuttaja: Ammatillinen aikuiskoulutuskeskus

*Ympäristökatselmuksia tehdään harjoitustöi-
nä/opiskelijaharjoitteluna alueen yrityksille.*

Toteuttaja: Hämeen ammattikorkeakoulu

*Kehitetään yritysten ympäristöhallintajärjestel-
miä.*

Toteuttajat: yritykset, osuuskunta Eco-One

*Raportoidaan teollisuuden ja maatilatalouden
tilanteesta ja välitetään tietoa näille.*

Toteuttaja: ympäristötoimittajat

*Riihimäen varuskunnassa laaditaan ympäristö-
ohjelma, ja siihen liittyvät asiat tarkistetaan ja
pannaan kuntoon.*

Toteuttaja: Riihimäen varuskunta

*Ympäristöasioiden seuranta ja tiedottaminen
(erityisesti rautatiekuljetukset, Vantaanjoki ja
muut vesistöt).*

*Toteuttajat: ympäristötoimittajat, Riihimäen seu-
dun luonnonsuojeluyhdistys*

*Vuoden -97 enduron MM-kikilpailun ympäris-
töasiat (YVA) toteutetaan*

Toteuttaja: Kahvakopla

TOIVEITA JA IDEOITA:

*Kaikkien yritysten pitäisi tehdä ympäristöriskien
kartoitus ja saada ohjeita, miten erilaisia aineita
käytetään ja varastoidaan. Yritysten henkilöstön
kouluttaminen ympäristövahinkojen ja riskien
hallinnan osalta tulisi olla käytäntönä jokaisessa
yrityksessä; koulutusta pitäisi antaa jokaiselle
työntekijälle.*

*Vetureiden moottorit voitaisiin lämmittää lohko-
lämmittimillä, ettei tarvitsisi käynnistellä yhtä
usein kuin tällä hetkellä.*

*Myrkyvaunujen sekä säiliöautojen ulkopuolella
pitäisi olla kiinnitettyinä tuoteseloste aineista,
joita kulloinkin kuljetetaan. Tuoteselosteessa
tulisi olla torjuntakeinot ympäristövahingon
välttämiseksi*

*Sähkölaitoksen hakekasan hajuihin ja me-
taanipäästöongelmaan etsitään ratkaisua?*

*Jokaiselle yritykselle tulisi tehdä ympäristönhoi-
tosuunnitelma. Henkilökohtainen valvotunei-
suus ympäristöasioissa on yrityksissä tärkeää.
Jokaisessa yrityksessä pitäisi olla ympäristö-
vastaava.*

3.2.2. Energiansäästö

Energian tuotanto ja kulutus aiheuttavat pääosan kasvihuonekaasupäästöistä. Energiantuotantotapa vaikuttaa päästöjen määrään. Fossiilisten polttoaineiden käyttö energiantuotannossa heikentää ilman ja sadeveden laatua.

Energiaa voidaan säästää vähentämällä sähkön, veden ja lämmön kulutusta sekä tuotannossa, kotitalouksissa että liikenteessä.

Kaupunkirakenne vaikuttaa oleellisesti liikennemääriin samoin kuin kunnallisteknisten verkostojen pituuteen sekä yhtenäisten luontoalueiden säilymiseen.

Liikenteessä energiansäästöön auttavat tiivis kaupunkirakenne, toimiva liikenneverkko sekä julkisen liikenteen merkittävä osuus.

Asumisessa rakennuksen sijoittaminen pienilmastollisesti edullisesti, materiaalivalinnat, rakentamisen laatu ja lämmitystekniikka sekä sijoittuminen suhteessa palveluihin ja työpaikoihin ovat merkittävimmät säästömahdollisuudet.

Energiansäästön esteenä voivat olla ihmisten asenteet. Ihmisten yksilölliset tarpeet vaihtelevat. Muitakin ongelmia voi olla: valaistuksen vähentäminen voi vähentää turvallisuudentunnetta.

Neuvontaa tarvitaan energiankäytön vähentämiseksi asumisessa ja liikenteessä.

Kuluttajat olisi saatava mieltämään säästökäyttäytymisen sekä sähkön käytön vähentäminen että veden ja lämmön säästö.

Kuluttajia voitaisiin taksapolitiikan keinoin motivoida säästämiseen.

Säästöjen mittaaminen ja osoittaminen kannustaisi säästämään: tuhlailun pitäisi näkyä menoissa vesilaskussa, sähkölaskussa jne.

Nykytila Riihimäellä

Riihimäellä sähköntuotanto Riihimäellä perustuu puun ja maakaasun polttoon, jolloin rikkipäästöt ovat alhaisemmat kuin fossiilisiin polttoaineisiin perustuvassa sähköntuotannossa.

Liikenne on Riihimäellä yksityisautoilua suosivaa ja kevyen liikenteen väylästä on puutteellinen. Kaupungin sisäisen julkisen liikenteen matkustajamäärät ovat melko pieniä ja edelleen vähenemässä. Paikallisliikenteen käyttäjämäärät vaihtelivat v. 1994 kesäkuun 130 matkustajasta/vrk maaliskuun 450 matkustajaan/vrk. Rautatie on ympäristöystävällisenä liikennemuotona Riihimäen liikenteellinen voimavara. Liki puolet Riihimäen ulkopuolella työskentelevistä käyttää työmatkoillaan junaa.

Kaupungin kiinteistöjen energian käytöstä on tehty selvitys.

Riihimäen kaupunginhallitus on hyväksynyt kaupungin rakennuksiin energiansäästösuunnitelman ja tavoitteet energian säästämiseksi.

RIIHIMÄEN KAUPUNGIN ENERGIANSÄÄS- TÖTAVOITTEITA

**kaupungin eri hallintokuntien esittämiä toi-
menpiteitä:**

* Tavoitteena on tiivis keskustahakuinen kau-
punkirakenne.

**vastuu toteutuksesta: maankäytön
palvelukeskus**

* Kaupungin kiinteistöjen energiankulutusta pyri-
tään vähentämään suunnitelman mukaisesti 5%
vuoden 1995 tasosta tehostamalla ener-
giaseurantaa, laitoksia huoltamalla ja uusimalla
sekä kiinteistöjen energiaselvityksien avulla

**vastuu toteutuksesta: tekninen palve-
lukeskus**

* Koulut kiinnittävät huomiota omaan energian-
kulutukseensa ja ottavat teeman huomioon
ympäristökasvatuksessa.

vastuu toteutuksesta: koulut

* Kaupunginkirjaston aineiston hankinnassa
otetaan energiansäästö -teema huomioon.

**vastuu toteutuksesta: kaupunginkir-
jasto**

* Sähkön, veden ja lämmön säästö tehdään
kuluttajille tutuksi

**vastuu toteutuksesta: kuluttajaneu-
voja, koulut**

* Peltosaari-projektissa kaupungin vuokrata-
loissa tehdään perusparannus.

**vastuu toteutuksesta: tekninen palve-
lukeskus, taloyhtiöt**

YHTEISTYÖTAHOJEN EHDOTTAMIA, ENER- GIANSÄÄSTÖÄ TUKEVIA TAVOITTEITA

*Välitetään tietoa uusista energiansäästömah-
dollisuuksista lehdistölle, radiolle ja tv:lle.*

Toteuttaja: ympäristötoimittajat

Palkitaan huomattava alan tuotekehityshanke.

Toteuttaja: ympäristötoimittajat

*Järjestetään energiansäästöä käsittelevä yleis-
sötilaisuus.*

Toteuttaja: Riihimäen pienkiinteistöyhdistys

*Riihimäen varuskunta pyrkii 5-10% energian-
säästöön sekä kuluttajan toimin että korjausra-
kentamisen avulla*

Toteuttaja: Riihimäen varuskunta

*Fysiikan laboratorio vuokraa (palvelutoimintana)
lämpökameraa eri tahojen käyttöön.*

Toteuttaja: Hämeen ammattikorkeakoulu

TOIVEITA, IDEOITA

*Yhteisvastuu on vähenemässä, hyvää toimintaa
energian säästämiseksi voitaisiin ehkä palkita
esimerkiksi kiinteistöveron alennuksin.*

*Harmaan veden käyttöä esim. WC-vetenä pitäisi
selvittää.*

*Kodeissa huonelämpötilojen tarkistaminen,
valaistuksen järjeistäminen ja mm. varaava
takka vähentäisi energiankulutusta.*

*Suurkiinteistöissä käyttötottumuksia olisi tarkis-
tettava, automatiikka voitaisiin ottaa avuksi.*

*Kylmäkellareissa lauhduttimien säännöllinen
puhdistus vähentää energian kulutusta. Olisi
käytettävä termostaatteja.*

*Jokaisessa taloyhtiössä voitaisiin koota "omista"
asiantuntijoista työryhmä pohtimaan, miten
säästöjä voitaisiin aikaansaada ja tekemään
asiaa koskevia aloitteita taloyhtiön hallitukselle.
Eri talojen energiankulutusta pitäisi tarkistaa.*

3.2.3. Kuluttajan valinnat

Kestävään kehitykseen siirtymiseksi olisi edistettävä sellaisia tuotanto- ja kulutustapoja, jotka vähentävät ympäristöön kohdistuvaa painetta ja jotka tyydyttävät maapallon tasolla ihmiskunnan perustarpeet.

Samalla on lisättävä tietoa ja ymmärrystä kulutuksen vaikutuksista ja siitä, miten kestävämpiä kulutustapoja saadaan aikaan. Energian ja luonnonvarojen tehokkaampaa käyttöä olisi rohkaistava, jätteiden syntyä vähennettävä, kierrätystä ja hyötykäyttöä lisättävä, kotitalouksia avustettava ympäristöä säästävien ostopäätösten tekemisessä, julkishallinnon hankintoja käytettävä esikuvana ja ympäristöä säästävään hinnoitteluun siirryttävä.

Nykytila Riihimäellä

Riihimäellä Martat ja kuluttajaneuvoja antavat vinkkejä ympäristöystävällisempään kuluttamiseen. Kuluttajaneuvoja vieraillee kouluissa opastamassa parempiin kulutustottumuksiin. Kaupungin tavarahankintojen ympäristövaikutuksia on selvitetty.

Jätevalistukseen on kiinnitetty huomiota Kierto-
kapulan, Ekokemin ja kaupungin viranomaisten toimesta.

RIIHIMÄEN KAUPUNGIN KULUTTAJAN SÄÄSTÄVIÄ VALINTOJA TUKEVIA TA- VOITTEITA,

Kaupungin eri hallintokuntien ehdottamia toimenpiteitä:

Koulujen ja päiväkotien käytännön toimissa tuodaan ympäristöasiat esiin

* Ympäristövalistusta annetaan jätteiden lajitte-
lussa, kompostoinnissa sekä luontoa säästävien
materiaalien käytössä. Peruskoulujen ja
nuorisostaan koulujen opetussuunnitelmiin
kuuluu kuluttajakasvatus.

vastuu toteutuksesta: koulut

* Karan koulussa toimii ympäristöryhmä, joka
perehtyy kuluttaja-aiheeseen. Uuden ryhmän
kanssa paneudutaan huoltoasemien tarjontaan
sekä esim. valintaan kertakäyttö- ja täyttöpullon
välillä.

vastuu toteutuksesta: Karan yläaste

* Ekopajan teemana on ekovalistus ja kuluttaja-
tietouden lisääminen ruohonjuuritasolta alkaen:
konkreettinen toiminta esim. päiväkodeissa,
kouluissa, työpaikoilla kierrätyksen, luontoa
säästävien materiaalien, pesuaineiden ja kulu-
tuksen ohjaamiseksi ja edistämiseksi.

**vastuu toteutuksesta: kulttuuri- ja
vapaa-aikakeskus, nuorten työpaja-
projekti**

Jätteiden lajittelu tehdään helpoksi ja mielek- kääksi

*Jäteastioiden sijoittelulla helpotetaan jätteiden
keräystä ja lajittelua.

**vastuu toteutuksesta: tekninen palve-
lukeskus, Kiertokapula Oy**

*Kierrätys, jätteiden keräys, ympäristöystävällis-
ten ja uusiutuotteiden käyttäminen huomioidaan
kaupungin nuorisotoiminnassa.

**vastuu toteutuksesta: kulttuuri- ja
vapaa-aikakeskus**

Annetaan lisää kuluttajavalistusta ympäristö- asioissa

* Kaupunginkirjaston opinto-osastolla on esillä
lääninhallituksen tuottama kuluttajanvalistusma-
teriaali.

**vastuu toteutuksesta: kaupunginkir-
jasto**

* Kuluttajaneuvoja ottaa työssään huomioon
ympäristöä säästävän elämäntavan näkökulman

**vastuu toteutuksesta: kuluttajaneuvo-
ja**

* Kaupungin hankinnoissa otetaan huomioon
kestävä kehitys, tuotteiden ja niiden pakkaus-
materiaalien ympäristövaikutukset ja -kuormitus
sekä kierrätysmahdollisuudet elinkaaren aikana.

Yksityiskohtaisia käytännön periaatteita on jo
selvitetty työryhmässä. Myös mahdollisuudesta
ottaa huomioon tuotteen tuotantovaiheet, raaka-
eineen käsittely ja esim. lapsityövoiman käyttö
tuotannossa on keskusteltu.

Perustyön valmistuttua asiaa käsitellään edel-
leen hankintatoimikunnassa, jossa on mukana
myös Lopen ja Hausjärven kuntien edustajat.
Tavoitteena on luoda hankintaperiaatteet, joita
noudatetaan kaikissa Riihimäen kaupungin sekä
hankintarenkaan yhteishankinnoissa.

**vastuu toteutuksesta: hankintatoimi
yhteistyössä taloustoimen ja ympäris-
tönsuojeluyksikön kanssa.**

YHTEISTYÖTAHOJEN KULUTTAJAN VALIN- TOJA TUKEVIA TAVOITTEITA JA TOIMENPI- TEITÄ:

*Ekovinkki-palstaa kirjoitetaan paikallislehteen.
Toteuttaja: Kehitysmaayhdistys*

*Lihan ja kalan pakkausjätteiden välttämiseen
pyritään valistuksen kautta.
Toteuttaja: useat eri järjestöt*

*Uusista ympäristöystävällisistä tuotteista tiedo-
tetaan.
Toteuttaja: ympäristötoimittajat*

*Edistetään oikeudenmukaista, tuotannossa ja
kuljetuksissa ympäristöä säästävää kauppaa.
Toteuttaja: Kehitysmaayhdistys*

*Annetaan kuluttajavalistusta.
Toteuttajat: Riihimäen seudun luonnonsuojelu-
yhdistys, ympäristötoimittajat,
kehitysmaayhdistys, Työväen sivistysliiton
Riihimäen-Lopen opintojärjestö,*

*Riihimäen varuskunnan hankinnoissa otetaan
huomioon kestävän kehityksen ja kierrätyksen
periaatteet, pakkausmateriaalin ja jätteen määrä
minimoidaan
Toteuttaja: Riihimäen varuskunta*

TOIVEITA:

*Pyritään siihen, että sähköstä ja vedestä lasku-
tetaan kulutuksen mukaan.*

*Kuluttajien valistamiseksi voidaan järjestää
esim. kassipäivä. Säästöt osoitetaan markkoi-
na, yhdistykset voisivat kassipäivien aikana
myydä omia kassejaan.*

*Kaupoissa voitaisiin esim. eteiseen järjestää
ekoinfo, josta käy ilmi, mitä kauppa on tehnyt
kestävän kehityksen hyväksi. Kaupan ulko-
puolella voisi olla ekopiste, kierrätyspiste, jonne
ihmiset voisivat tuoda kaikenlaista lajiteltua
jätettä kauppareissullaan.*

*Pyritään pakkausten vähentämiseen
Kuluttajia ja kauppaliikkeitä motivoidaan välttä-
mään turhia pakkauksia. Apuna voidaan käyt-
tää esim. ohjaavaa maksupolitiikkaa niin, että
omaan astiaan ostaminen on halvempaa.*

3.3. Kestävän kehityksen tietous

Kestävä kehitys merkitsee muutosta nykyiseen kulutuskeskeiseen ja tuhlailevaan elämäntapaan. Muutoksessa kohti kestävämpää yhteiskuntaa tarvitaan lisää tietoa, kykyä käyttää tietoa sekä luovuutta ja aktiivisuutta keksiä uudenlaisia ratkaisuja.

Tieto, luovuus ja aktiivisuus ovat tärkeitä perustekijöitä silloin, kun täytyy kehittää ympäristöä säästäviä ratkaisuja, muuttaa arvostuksia ja elämäntapoja, taata henkisen ja kulttuurisen luomisvoiman säilyminen myös tulevaisuudessa sekä ihmisen eettinen kasvu. Tarvitaan tietoa paitsi ympäristöstä myös omasta kotikaupungista ja asuinalueesta.

3.3.1. Ympäristökasvatus ja -valistus

Ihmisten tiedot toimintansa ja ympäristön välisestä vuorovaikutuksesta ovat usein puutteellisia. Väestön tietoisuutta ympäristö- ja kehityskysymyksistä sekä henkilökohtaista vastuuta ja motivaatiota kestävänpä kehityksen edistämiseksi on tarpeen lisätä. Koulutus on ratkaisevan tärkeä keino parantaa kykyä ymmärtää ympäristö- ja kehityskysymyksiä.

Koulutus edesauttaa myös kansalaisten osallistumista päätöksentekoon. Ympäristö- ja kehityskysymyksiin liittyvän koulutuksen tulisi käsitellä fyysis-biologisen ja yhteiskunnallistaloudellisen ympäristön sekä inhimillisen kehityksen välistä vuorovaikutusta.

Ympäristökasvatus pitäisi liittää osaksi kaikkea koulutusta.

Ympäristöongelmat ovat kaikkien yhteisiä ongelmia. Niiden ratkaisemiseksi tarvitaan yhteenkuuluvuuden ja vastuun tunnetta. Kunnan sisäinen yhteenkuuluvuuden tunne voi syntyä, jos kuntalaiset voivat olla ylpeitä asuinalueestaan.

Nykytila Riihimäellä:

Kaupungin päättäjiltä puuttuu tietoisuutta ympäristön vuorovaikutussuhteista.

Ympäristöasiat, esimerkkinä pohjaveden puhdistus ja säilyminen, katsotaan arvoperustaiseksi ja luotetaan teknisiin ratkaisuihin riskien hallitsijana.

Eri hallintokunnat voisivat yhteisvoimin toimia ympäristötietouden lisäämiseksi. Eko-kaupunki Riihimäen pitäisi omassa hallinnossaan näyttää esimerkkiä.

Päättäjät ovat suunnannäyttäjiä omassa toiminnassaan: heidän pitäisi neuvotella keskenään ja sopia keinoista.

Kaikilla kouluilla on otettu huomioon kestävä kehitys sekä opetuksessa että myös koulujen muussa toiminnassa (kierrätys, kompostointi jne.).

Kulttuuri- ja vapaa-aikatyössä pyritään tarjoamaan kaikille riihimäkeläisille mahdollisuuksia henkiseen hyvinvointiin ja luomaan edellytyksiä yhteiskuntakelpoisten, kriittisten, itsetuntoisten ja kotikaupungissaan viihtyvien nuorten kasvulle.

EKO-Riihimäki projektin lautakuntaseminaarissa todettiin yhteenkuuluvuuden tunteen ja sen mukana vastuuntunteen paljolti puuttuvan riihimäkeläisiltä. Ei ole yleisesti olemassa positiiviseksi koettua riihimäkeläisyyden tunnetta tai ylpeyttä riihimäkeläisyydestä. Tietoa omasta asuin- ja elinympäristöstä, kotiseututietoa tarvitaan lisää.

Paikalliset viestimet tuovat ympäristöasioita Riihimäellä hyvin esiin.

RIIHIMÄEN KAUPUNGIN TAVOITTEET KESTÄVÄN KEHITYKSEN TIETOUDEN LISÄÄMISEKSI

Kaupungin eri hallintokuntien esittämiä toimenpiteitä:

Lisätään yleistä ympäristötietoutta

* Tutkitaan, millainen ympäristötietoisuuden taso riihimäkeläisillä on.

vastuu toteutuksesta: ympäristön-suojeluyksikkö

* Riihimäen ympäristön tilaa ja ympäristöasioita koskevat tiedot ovat helposti saatavilla kuntalaisille ja ajan tasalla.

vastuu toteutuksesta: ympäristön-suojeluyksikkö yhteistyössä teknisen palvelukeskuksen kanssa

* Suunnittelussa ja rakentamisessa kartoitetaan kohteen erityisominaisuudet ja asukastilaisuuksissa keskustellaan aiheesta.

vastuu toteutuksesta: tekninen palvelukeskus

* Viestintäpajat osallistuvat aktiivisesti ympäristötiedottamiseen ja -valistukseen.

vastuu toteutuksesta: kulttuuri- ja vapaa-aikakeskus, nuorten työpaja-projekti

Riihimäen kouluissa ja ammattioppilaitoksissa ympäristökasvatus sisältyy opetusohjelmiin.

* Koulujen kanssa tehdään yhteistyötä teemapuistoihin liittyen:

perhos- ja sammalpuistot
kotimaisten puiden esittelyalueet (Uramo, Peltosaari)
kotimaisten perennojen istutus Pohjoisen koulun kallioille.

vastuu toteutuksesta: tekninen palvelukeskus, puistotoimi

* Koulussa toimii 9-luokkalaisten ympäristöryhmä, joka tutustuu kierrätyskeskukseen ja vedenpuhdistamoon sekä tekee tutkimuksen valitsemastaan ympäristöaiheesta.

vastuu toteutuksesta: Karan koulu

* Koulu tekee luokkalehteä ja omaa sivua Riihimäen Sanomiin parin kuukauden välein.

vastuu toteutuksesta: Lasitehtaan koulu

* Järjestetään teemaviikko ympäristönsuojelusta.

vastuu toteutuksesta: Herajoen ala-aste

* Viestintä- ja multimediaprojekti Peltosaarella, jonka yhteydessä tiedotetaan ympäristöasioista

vastuu toteutuksesta: Peltosaaren koulu, lääninhallitus

* Tehdään ympäristökasvatussuunnitelma.

vastuu toteutuksesta: Riihimäen kauppaoppilaitos

* Järjestetään insinööri- ja teknikkokoulutuksen ympäristönsuojelu- ja ympäristöteknikkakurssit.

vastuu toteutuksesta: Hämeen ammattikorkeakoulu

Oman elinympäristön tuntemus parannetaan ja lähiympäristöä kunnostetaan

* Kouluissa ja päiväkodeissa kasvatetaan lähiympäristön tuntemukseen. Ympäristön viihtyisyyteen kiinnitetään huomiota.

vastuu toteutuksesta: koulut ja päiväkodit

* Riihimäen nimikkolajit nimetään.

vastuu toteutuksesta: luontokerhot

* Lähiluontoympäristöä hyödynnetään opetuksessa.

vastuu toteutuksesta: koulut (omissa opetussuunnitelmissaan)

* Aloitetaan päiväkodin luontoprojekti.

vastuu toteutuksesta: Kirjauksen päiväkotit

* Annetaan erityisesti puuhun ja metsään liittyvää opetusta. Tehdään yhteistyötä Paloheimo-yhtiön kanssa "Puun matka maailmalle" -teeman alla.

vastuu toteutuksesta: Peltosaaren ala-aste

* Järjestetään puistokävely, jonka aikana tutustutaan kaupungin puistoihin ja tienvarsien luonnonvaraisiin kasveihin.

vastuu toteutuksesta: maankäytön palvelukeskus yhteistyössä Riihimäen seudun luonnonsuojeluyhdistyksen kanssa

* Luonnon monimuotoisuuden merkitystä tuodaan esille erilaisten tapahtumien yhteydessä.

vastuu toteutuksesta: kulttuuri- ja vapaa-aikakeskus ja ympäristönsuojeluyksikkö

YHTEISTYÖTAHOJEN YMPÄRISTÖKASVATUSTA TUKEVIA TAVOITTEITA JA TOIMENPITEITÄ:

Järjestetään esitelmä- ja luentotilaisuuksia ympäristöaiheista.

Toteuttaja: ympäristötoimittajat, luonnonsuojelupiiriltä ja -liitolta saatavissa luennoitsijoita, Työväen sivistysliiton Riihimäen-Lopen opintojärjestö

Järjestetään valistustempaus talvilintujen ruokinnasta.

Toteuttaja: Riihimäen seudun luonnonsuojeluyhdistys

Toteutetaan erilaisia ympäristöalan koulutusprojekteja.

Toteuttaja: Osuuskunta Eco-One

Järjestetään suunnistuskursseja.

Toteuttaja: Riihimäen suunnistajat

Järjestetään jätepaperin keräyksiä kotitalouksilta.

Toteuttaja: Riihimäen seudun kehitysvammaisten tuki

Moottoriturheilukilpailujen järjestämisestä saatua ympäristötietoa välitetään yhteistyötahoille.

Toteuttaja: Kahvakopla

Annetaan ympäristöalan koulutusta varusmiehille. Koulutuksessa on käytössä Sotilaan ympäristöopas. Kaikissa harjoituksissa annetaan ympäristöasioiden kertauskoulutusta.

Toteuttaja: Riihimäen varuskunta

Ympäristöpäivä järjestetään varuskunnassa.

Toteuttaja: Riihimäen varuskunta

TOIVEITA JA IDEOITA:

- Paikallislehdessä voitaisiin julkaista viikon ekovinkki -palsta (esim. säästämiskeinot).

- Viestimet voisivat kertoa esimerkkiperheen elämästä (nuukuus kunniaan).

- Pitäisi kertoa, miksi lajitellaan jätteet.

- Mitkä julkiset laitokset ovat tehneet ympäristötekoja ja millaisia?

- Mitä yrityksissä on konkreettisesti tehty (kestävän kehityksen eteen)?

- Tarvitaan kylähullu, Robin Hood, joka levittäisi ympäristötietoa positiivisessa hengessä kaupungin osa-alueilla

- Ympäristövalistuksessa pitäisi keskittyä muuttamiin, pieniin asioihin kerrallaan.

- Pitäisi hankkia asiantuntija kertomaan eri ryhmille ympäristönsuojeluasioista ja näyttämään asia käytännössä.

- Lapsille ja vanhemmille pitäisi järjestää yhteisiä tilaisuuksia, joissa käsitellään ympäristöasioita.

- Koulun pitäisi luoda tulevaisuudenkuvia, vahvistettaa moraalialia ja osaamista, antaa käytännön ympäristökasvatusta ja toimia niin, että ympäristöasioista tulee oppilaille henkilökohtaisesti merkittäviä. - Oppilailla on oltava tietoa, miten asioihin vaikutetaan ja heidän on tunnettava vastuuta.

- Ympäristövalistuksella tulisi saada ihmisille muodostumaan tunne, että ympäristöasioiden huomioon ottaminen on myönteinen asia.

Keskusteluissa pohdittiin, mihin asioihin ympäristövalistuksessa tulisi Riihimäellä erityisesti keskittyä. Tärkeimmiksi todettiin kemikaalikuljetusten ja ympäristöriskien hallinta sekä jätehuolto.

3.3.2. Kansainvälistyminen

Ympäristöongelmien samoin kuin monien taloudellisten, sosiaalisten ja kulttuuristen ongelmien luonne edellyttää usein kansainvälistäkin yhteistyötä. Globaalin vastuun ymmärtäminen on osa kestävän kehityksen idean hyväksymistä; toiminta Riihimäellä vaikuttaa toisella puolella maapalloa ja päinvastoin.

Kestävään kehitykseen pyrkivissä kunnissa on lisäksi pidetty tärkeänä olla yhteistyössä muiden samaan tavoitteeseen pyrkivien kuntien kanssa.

Nykytilanne Riihimäellä:

Riihimäellä on pitkät ystävyyskaupunkisuhteet seitsemään kaupunkiin: Karlskoga (Ruotsi), Aalborg (Tanska), Skedsmo (Norja), Husavik (Islanti), Bad Segeberg (Saksa), Szolnok (Unkari) sekä Gus-Hrustalnyj (Venäjä).

EU:n myötä ystävyyskuntasuhteiden vahvistamiseen ja uusien aloittamiseen voi saada myös taloudellista tukea.

Uusia ystävyyskuntasuhteita toivotaan paitsi EU-maiden kesken, myös EU-maiden ja Venäjän, Baltian maiden sekä Keski-Euroopan EU:n ulkopuolisten maiden välille.

Keski-Eurooppa ja itäiset lähialueet ovat myös Riihimäen kansainvälisissä suhteissa etusijalla.

Ystävyyskuntatoiminnan luonne on muuttumassa niin, että kaupunki on yhteyksissä enemmän avustaja ja välittäjä. Kaupunki pyrkii löytämään halukkaille uusille kontaktihenkilöitä, joiden kautta niin yritykset kuin yhdistykset voivat jatkaa omaa yhteydenpitoaan.

RIIHIMÄEN KAUPUNGIN TAVOITTEET KANSAINVÄLISTYMISEN LISÄÄMISEKSI

Kaupungin eri hallintokuntien esittämiä toimenpiteitä:

Kansainvälisyyskasvatusta lisätään

* Opetuksessa ovat esillä saasteiden kaukokulkeumat, kansainväliset ympäristömääräykset ja kierrätysasiat.

vastuu toteutuksesta: koulut

* Toisen viestintäpajan teemana on kansainvälisyys: eroon etno- ja egosentrismistä ja ovet auki maailmaan.

vastuu toteutuksesta: kulttuuri- ja vapaa-aikakeskus, nuorten työpaja-projekti

* Yhteistyössä Kehitysumaayhdistyksen kanssa tarjotaan nuorille mahdollisuus ympäristöä säästävän tuottamisen ja kuluttamisen oivaltamiseen.

vastuu toteutuksesta: kulttuuri- ja vapaa-aikakeskus, Kehitysumaayhdistys

* Ympäristökoulutuksessa tehdään yhteistyötä saksalaisen ammattikorkeakoulun kanssa.

vastuu toteutuksesta: Hämeen ammattikorkeakoulu

* Koulujen ystävyyskoulutoimintaa jatketaan ja kehitetään

vastuu toteutuksesta: koulut

Tietoa välittyy muualta maailmasta, yhteistyöstä ja kansainvälistymisestä

* Kaupunginkirjaston aineiston hankinnassa otetaan kansainvälisyys -teema huomioon.

vastuu toteutuksesta: kaupunginkirjasto

* Riihimäen kaupunki liittyy kansainväliseen ympäristöalan paikallisviranomaisten yhdistykseen ICLEI:hin

vastuu toteutuksesta: kaupunginhallitus

* Kaupunki kehittää kansainvälistä tietoverkkoa

vastuu toteutuksesta: kaupunginhallitus

YHTEISTYÖTAHOJEN KANSAINVÄLISTYMISTÄ TUKEVIA TAVOITTEITA JA TOIMENPITEITÄ

Kansainvälisistä tapahtumista tiedotetaan ammattialan yhteisöille ja tiedotusvälineille.

Toteuttaja: ympäristötoimittajat

Järjestetään kansainvälinen Enduro-tapahtuma, jossa otetaan ympäristöasiat huomioon, myöhemmin annetaan) konsultointi(apua muille vastaavanlaisille tapahtumille).

Toteuttaja: Kahvakopla

-Puolustusvoimat kouluttaa Viron puolustusvoimien upseereita, Riihimäellä on koulutuksessa 2-4 henkilöä vuodessa. Tällöin suomalainen ympäristöohjeistus ja -koulutus tulee osaltaan käyttöön myös Virossa.

Toteuttaja: Riihimäen varuskunta

Tuodaan järjestöjen käytännön yhteistyöesimerkit esiin:

-Ystävyyskaupunkien kanssa ollaan yhteydessä

-Luonnonsuojelutietoa viedään ulkomaille.

-Riihimäellä eko-koulutus on lähtenyt liikkeelle aikuiskoulutuskeskuksessa, on ollut mm. jäte-neuvoja- ja ekomyyjäkoulutusta. Näiden yhteydessä on ollut esillä kansainväliset ympäristöasiat.

-Luontoystävällinen ajattelu välittyy kansainvälisessä yhteistyössä, esim. Saksassa luontoasiat ovat olleet esillä jo kymmeniä vuosia).

-Vierailut Eestissä ovat auttaneet huomaamaan, miten ympäristöasiat voivat olla huonosti.

-Luterilainen seurakunta vie tavaraa Pietariin ja avustaa katulapsia.

-Metsänhoitoyhdistyksessä on käynyt vierailijoita Japanista asti.

-Työväen sivistysliitolla on kehitysyhteistyötä mm. Namibian ja Nicaraguan kanssa (käymäläprojekti).

-Töväen sivistysliitolla on yhteistyötä Eestin ja Ruotsin vastaavien yhdistysten kanssa (Itämeri-projekti).

TOIVE: Luonretki-ideoita turisteille voisi tarjoilla, jos olisi hyvin merkittäviä luontopolkuja.

3.4. Kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävän kaupungin perusrakenne

Kestävä kaupunki pystyy välttämään suuret sisäiset konfliktit ja selviytyy kriiseistä. Tämä voi toteutua, kun huolehditaan, ettei osa väestöstä putoa yhteiskunnan ulkopuolelle, tunnustetaan sosiaaliset ja kulttuuriset erot ja vahvistetaan moninaisuutta kunnan sisällä sekä varmistetaan kaikille kuntalaisille yhdenvertaiset mahdollisuudet oman hyvinvoinnin luomiseen, tasa-arvoiseen osallistumiseen ja vastuunottoon asuinympäristönsä kotikuntansa kehittämässä.

3.4.1. Perusturva ja perusoikeudet

Sosiaalisesti kestävä kaupunki on sisäistänyt tavoitteekseen edistää ja ylläpitää kuntalaisten sosiaalista turvallisuutta ja toimintakykyä, kuntalaisten omaehtoista elämää, sosiaalista, psyykkistä ja fyysistä hyvinvointia ja pyrkii tässä tarkoituksessa tietoisesti ennaltaehkäisemään sosiaalisten ongelmien syntyä. Tasa-arvoinen osallistuminen ja vaikuttaminen päätöksentekoon on mahdollista vain, jos kaikilla ihmisillä on perusedellytykset elämiseen: työtä, asunto, terveyden- ja sairaanhoito, päivähoito lapsille, mahdollisuus koulutukseen jne. On pyrittävä estämään ihmisten syrjäytyminen ja kiinnitettävä huomiota eri väestöryhmien väliseen tasa-arvoon.

Nykytila Riihimäellä

Perusturvatoimen toiminnan painopisteitä ovat lasten päivähoito, vanhusten palvelut ja syrjäytymisen ehkäisy. Keinoja ovat ongelmia ehkäisevä työ, yhdessä tekeminen eri hallintokuntien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa, kuntalaisten omatoimisen toimeentulon vahvistaminen sekä vapaaehtoistoiminnan tukeminen.

Vapaaehtoistoimintaa on kehitetty erityisesti.

Palvelujen käyttäjät ja kuntalaiset ovat olleet mukana palvelujen kehittämisessä ja toteuttamisessa päivähoidossa, ehkäisevän työn ryhmässä, aluetyössä, vanhustyössä, vammaistyössä ja perustetussa kuntalaisryhmässä. Lasten ja nuorten syrjäytymisuhan poistamiseksi on lastensuojelua tehostettu siirtämällä perussosiaalityöstä kaksi sosiaalityöhön kouluille, toinen on toiminut oppilashuollon yhteydessä ja toinen Oma Ura -projektissa. Lisäksi kouluvalmiuksien ja selviytymismahdollisuuksien vahvistamiseksi on toteutettu yhdessä koulutoimen kanssa 5-8 -vuotiaiden esiopetuskokeiluja. Kriisiavun saaminen sosiaalityössä on turvattu.

Asuinympäristöjen laatua parannetaan perusparannuksin. Vuokra-asuntotuotantoa suunnataan erityisryhmien asuntotarpeen tyydyttämiseen. Asukkaita pyritään innostamaan asuinolojensa ja -ympäristönsä kehittämiseen.

Nuorisotyöttömyyden lieventämiseksi on perustettu kaksi kaksivuotista nuorten työpajaa. Kaupunki myös työllistää vuoden aikana n. 200 työtöntä.

Kulttuuri- ja vapaa-aikatyössä pyritään tarjoamaan kaikille riihimäkeläisille mahdollisuuksia henkiseen hyvinvointiin ja luomaan edellytyksiä yhteiskuntakelpoisten, kriittisten, itsetuntoisten ja kotikaupungissaan viihtyvien nuorten kasvuun. Erityisryhmien henkistä hyvinvointia ja vireyttä pidetään yllä liikunnanohjauspalveluja tarjoamalla.

Myös elinkeinopoliittisia toimia tarvittaisiin työttömyyden vähentämiseksi
Uudet toimenpiteet tästä teemasta ovat jatkotyöskentelyn haaste.

3.4.2. Tasa-arvoiset osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Kestävän kehityksen kaupunki on muuntautumiskykyinen yhteisö, jossa voi turvallisesti ja hyväksytysti toimia monenlaisia ihmisiä ja ryhmiä, ja jossa erilaisten näkökulmien ja ratkaisumallien esiintuloa ei estetä vaan ennemminkin kannustetaan.

Kestävä kehitys ei voi toteutua vain kaupungin hallinnon toimintana tai vain pienen ryhmän toteuttamana. Kestävä kehitys edellyttää, että kaupunkilaiset laajasti ymmärtävät kaupungin tulevaisuuden omaksi asiakseen ja haluavat vaikuttaa siihen.

Tarvitaan kaupunkilaisten omaehtoista toimintaa ja halua vaikuttaa kunnan kehittämiseen ja aktiivisuutta.

Asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen päätöksenteossa ja suunnittelussa on laadun varmistamista; päätöksenteon pohjaksi saadaan laajasti tietoa ja erilaisia näkemyksiä. Varmistetaan että käytössä on se tieto, jota on vain alueen asukkailla ja yrittäjillä, työntekijöillä, palveluiden käyttäjillä jne.

Kaupunki organisaationa voi rohkaista moninaisuutta, aktivoida ihmisiä sekä tarjota jo virinneelle aktiivisuudelle ja toiminnalle mahdollisuuksia. Päätöksenteon ja kehittämisen haasteena on oppia ratkaisemaan mahdollisia ristiriitoja kunnan yleisten pyrkimysten, valtaväestön toiveiden ja erityisryhmien toiveiden välillä.

Nykytila Riihimäellä:

Kansalaisjärjestöt ovat osallistuneet kestävän kehityksen EKO-Riihimäki -projektiin.

Yleiskaavaprosessissa on pyritty kuulemaan kuntalaisia osallistuvan suunnittelun hengessä. Kokko-Taipaleen asemakaavatyössä jatketaan asukkaiden osallistumis- ja kuulemiskäytäntöä. Peltosaaren kehittämisessä ovat asukkaat olleet mukana.

Perusturvakeskuksen työssä palvelujen käyttäjät ja kuntalaiset ovat olleet mukana palvelujen kehittämisessä ja toteuttamisessa päivähoitosa, ehkäisevän työn ryhmässä, aluetyössä, vanhustyössä, vammaistyössä ja perustetussa kuntalaisryhmässä. Syrjäytymisen ehkäisemiseksi on ollut käynnissä nuorille Oma Ura -projekti.

Lautakunnille järjestetyissä EKO-Riihimäki -projektin seminaareissa pohdittiin riihimäkeläisten osallistumista ja aktiivisuutta: riihimäkeläiset eivät yleisesti usko voivansa vaikuttaa heitä koskeviin asioihin. Asukkaat toivovat tapahtumia ja virikkeitä kotikaupungiltaan, mutta eivät ole itse kovin valmiita tekemään asian eteen jotain. Asukkailta ei myöskään juuri tule kuntalaisaloitteita aivan lähiympäristöä lukuun ottamatta.

RIIHIMÄEN KAUPUNGIN TAVOITTEITA ASUKKAIDEN OSALLISTUMISMAHDOLLI- SUUKSIEN LISÄÄMISEKSI

Kaupungin eri hallintokuntien ehdottamia toimenpiteitä:

* Tuetaan kaupungin hallinnossa asennemuutosta, jotta laaja kuntalaisosallistuminen voi tulla mahdolliseksi.

vastuu toteutuksesta: kaikki hallintokunnat

* Kaupungin tiedottamista tehostetaan. Tiedonkulun pitäisi olla avointa ja tasapuolista ja kohdennettua esimerkiksi kaupunginosittain

vastuu toteutuksesta: kaikki hallintokunnat

* Kaupungin tiedottamisnurkkausta kirjastossa kehitetään.

vastuu toteutuksessa: hallintokeskus yhteistyössä hallintokuntien ja kirjaston kanssa

* Julkaistaan kulttuurikalenteria.

vastuu toteutuksesta: matkailutoimi

TOIVEITA, IDEOITA:

* *Koulut, yhteisöt ja asukas yhdistykset voisivat järjestää yhteisiä tietoiskuja paikallistason osallistumisesta ja vaikuttamisesta*

* *Kansalaisopiston koteihin jaettavan esitteen mukana voitaisiin jakaa tiedote yhdistyksistä.*

Vastuun ja aktiivisuuden lisääminen

Tarjotaan monipuoliset kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut.

vastuu toteutuksesta: kulttuuri- ja vapaa-aikakeskus

Edistetään kuntalaisten ja järjestöjen omaehtoista toimintaa.

vastuu toteutuksesta: kulttuuri- ja vapaa-aikakeskus, perusturvakeskus

Tarjotaan korkeatasoiset ohjaus-, tila- ja laitospalvelut.

vastuu toteutuksesta: kulttuuri- ja vapaa-aikakeskus

TOIVEITA, IDEOITA:

* *Tuetaan ihmisten vastuuntuntoa omasta elämästään.*

* *Pyritään lisäämään kaupunkilaisten osallistumista, uskoa vaikutusmahdollisuuksiinsa ja ihmisten luottamusta omiin kykyihinsä.*

* *Eri yhdistykset toimivat aktiivisesti ja omaehtoisesti; kaupunki tukee ja tarjoaa tarvittaessa puitteita.*

Määritellään Riihimäen sosiaalinen ja kulttuurinen monimuotoisuus

Pyritään monimuotoisuuden havaitsemiseen ja erilaisten alakulttuurien tunnistamiseen.

Teemaa käsitellään jatkossa osana kestävän kehityksen prosessia

Toteuttaja: kaikki hallintokunnat ja yhteistyöryhmät

3.5. Ympäristön ja talouden kytkennät

Ympäristön ja talouden yhteensovittamisen vaihtoehtoisia näkökulmia on esitetty seuraavasti:

(Lähde: Olli Tahvonen: Ympäristö, talous, hyvinvointi)

A) Ympäristö mielletään taloudellisen toiminnan ulkopuolella olevaksi reunaehdoksi.

*Jos ajatellaan että luonnonvarat ovat täysin yhteismitattomia markkinahyödykkeiden kanssa, seurauksena on jyrkkiä kieltoja taloudelliselle toiminnalle

*Jos lähtökohtana on, että luonnonvarojen arvo on vertailukelpoinen niiden avulla tuotettujen hyödykkeiden kanssa, seurauksena on, että luonnonvarojen ja tuotettujen hyödykkeiden välillä ei ole jyrkkiä ristiriitaa, vaan niukkuudesta seuraa valinnan välttämättömyys. Talousjärjestelmään vaikutetaan niin, että ihmisten valinnat voivat häiriöttä heijastua kulutus- ja tuotantopäätöksissä. Jyrkkiä kieltoja tarvitaan vain erikoistapauksissa.

B) Ympäristöongelmat voidaan ratkaista teknisen kehityksen myötä ilman, että (aitoja) taloudellisia valintoja tarvitsee tehdä.

C) Katsotaan tieteellisen tutkimuksen tuottavan objektiivista ekologista tietoa, jonka pohjalta poliittiset päättäjät voivat tehdä päätöksiä.

Päättäjien työ voi olla ylivoimaisen vaikea.

Laki ympäristövaikutusten arvioinnista tuli voimaan 1.9.1994. Lain toivotaan takaavan sen, että ympäristöasiat tulisivat paremmin huomioiksi jo politiikkatason päätöksissä. Kaavoituksessa joudutaan lisäksi arvioimaan suunnitelman toteuttamisen yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuri- ja muut vaikutukset.

Suorempaa ympäristö- ja yhteiskuntavaikutusten välittymistä taloudelliseen päätöksentekoon voidaan tavoitella taloudellisten kannustimien, tukien, verotuksen, maksujen ja panttijärjestelmien avulla. Lisäksi ympäristönsuojelun kustannusten ja hyötyjen tarkastelua ja ympäristötilinpitoa voidaan kehittää niin, että ne ohjaavat päätöksentekoa kestävä kehityksen suuntaan. Kunnassa kysymykseen voisivat tulla esimerkiksi jätetaksat.

Taloudellisesti kestävä kehitys edellyttää myös taloudellista tehokkuutta, jolloin toisaalta tuhlauksesta, toisaalta vääränlaisista säästöistä pyritään eroon.

Nykytila Riihimäellä:

EKO-Riihimäki -projektissa ei toistaiseksi ole vielä käsitelty suoranaisesti taloudelliseen kestävyYTEEN liittyviä asioita. Koko kaupunginhallinnon talouden tavoite on kestävyys. Riihimäen kaupungin strategiaan 2000-luvulle on kirjattu tavoitteeksi velkaantuneisuutta ilmaisevan tunnusluvun saaminen alle valtakunnallisen keskiarvon.

RIIHIMÄEN KAUPUNGIN TAVOITTEITA JA TOIMENPIDE- EHDOTUKSET TEEMASTA

* Kestävän kehityksen prosessin jatkuessa ja laajentuessa käsitellään seuraavia teemoja

- ympäristövaikutusten arviointi
- ympäristötilinpito
- talouden tehokkuus

vastuu toteuttamisesta: kestävä kehityksen toimikunta

* Tehostetaan yhteistyötä ympäristöasioiden kytkeäiseksi tiiviimmin taloudelliseen päätöksentekoon kaupunginhallinnossa

vastuu toteuttamisesta: kaupunginhallitus ja talous- ja kehittämissyksikö, myös lautakunnat

4. OHJELMAN SEURANTA JA KESTÄVÄN KEHITYKSEN PROSESSIN JATKUMINEN

Kestävän kehityksen prosessin jatkumista koordinoi kaupunginhallituksen asettama kestävän kehityksen toimikunta

* Kestävän kehityksen pohdinta laajennetaan taloudellisesti ja kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävän kehityksen teemoihin.

vastuu toteuttamisesta: kestävän kehityksen toimikunta

* Valtuustokauden ensimmäisenä vuotena kootaan kansalaisforum arvioimaan ja viemään eteenpäin kestävän kehityksen prosessia.

vastuu toteuttamisesta: kaupunginhallitus, kestävän kehityksen toimikunta

* Työseminaareja yhteistyöryhmien kanssa järjestetään edelleen.

vastuu toteuttamisesta: kestävän kehityksen toimikunta

* Valtuustokausittain viimeisenä vuotena laaditaan ympäristötilakatsaus Riihimäen ympäristön tilasta

vastuu toteuttamisesta: ympäristönsuojeluyksikkö

Kannen painatus Riihimäen Kirjapaino Oy
Painopaikka: Riihimäen kaupungin monistamo 1999